

Шормо эл, порымлык да гын веер!

29-ше (3313) №,
2017 ий 15 июль,
шуматкече.

ЯМДЕ ЛИЙ

1933 ий 1 февраль годсек лектеш.

0+

Кугезе мландем

«Ямде лийын» сүретчыже Ф.Н.Лебедева шун гыч ненчыме пашаже-влакым ончыктен. Кумылан-шамычлан мастер-классым эрта-рен.

Килемар район Арде селаште эртыше «Кугезе

мланде» фольклор да этнографий фестиваль ты ганат ятыр калыкым иквереш чумырен. Түрлө кундем гыч толшо кумло утла фольклор коллектив мастарлыкше дене куандарен. Ожнысо калыкын ыштыш-кучышыж дене палдарыше кидмастар-влакын паша выставкышт

Подписке

- Идалыкын озаже семын ой-лем: «Ямде лий» - пеш чапле газет. Тудлан кажне тылзын 15-ше кечыже марте возалташ лиеш. «Почта России» каталогышто ончыза. Индексше - П4696».

фестивальлан тун ямым пуртен. Самырык тукумын кугезе коча-кова-влакын йулаштым, койыш-шоктышыштым, кидпашштым пален да арален кушмыжо раш палдырнен. Теве Килемар район Евсейкино гыч Даша Макаева пайремыште коважын, И.Н.Артемьеван, **(снимкыште)** тун польшкалышыже лийын. Изи удыр сурт озанлыкысе ожнысо арвер нерген коваж семынак шуко каласкален кертеш. Тугеже кугезе мландын поянлыкше ушанле кидыште манын пентгыдын каласаш лиеш.

Л.ГРИГОРЬЕВА.

М.КРЫЛОВАН фотожо-влак.

Марий йылме

Марийский язык

Марий йылме школ

Марий кугыжаныш университетыште марий йылме да тўвыра дене кенже школ пашам ыштен. Тушко Российысе тўрлө ола, Финляндий, Венгрий, Японий гыч студент да аспирант-влак толыныт. Нуно кок арня жапыште марий йылмым тунемыныт, калыкын тўвыраже да йўлаж дене палыме лийыныт. Экскурсий дене рўдоланан театр ден тоштерлашыже, Морко район Чавайнур ялыш С.Г.Чавайнын тоштер-пöтышкыжö миен толыныт. «Ямде лий», «Кугарня», «Марий Эл» редакцийлаште уна лийыныт.

Л.ГРИГОРЬЕВА.

Мый «Ямде лий» газетым куанен лудам, туддене кылым кучем: изишак возкалаш тыршем.

Тений мыйым юнкор радамыш пуртышт, «Марий Юнкор» слётыш ўжыч.

Тушко логалмемлан чот куаненам. Шуко йолташым вашлийынам, кумдан палыме писатель, поэт, журналист, вуйлатыше-влак дене палыме лийынам. Мыйын верч авам, ковам, чўчўэм да чўчўватем пеш йывыртеныт. Ончыкшыमत возкалаш тыланеныт.

Никита НИКОЛАЕВ.

Морко, Эгерсола.

Айста модына

демже гыч самырык-влак толыныт. Слётын программыже пеш поян лийын. Паша радамышкыже марий модыш дене модмашынат пуртымо. Кодшо кугарнян «Кугарня» ден «Ямде лий» газет-влак редакцийын пашаенжешамыч ўдыр-рвезе-влакым модыкташ мийеныт. Мемнан пашаенна Наталья Семенова «Калыпым кычалмаш» тошто марий модыш дене палымым ыштен (снимкыште). Слётын участникше-влак тек тудым шарнат да шке кундемыштышт йоча-влакым модыктат.

А.ЭМАНОВА.

Авторын фотожо.

4-10 июльшто Килемар районысо Арде селаште «Марий самырык-тукым» IX слёт эртен.

Тушко Российын тўрлө кундемже

Туныктышына

Ольга Викентьевна Тимофеева марий йылме ден литературым туныкта. Урокшыкыжо куанен коштына. Туныктышына спортлан шўман: куржталеш, ече дене коштеш, йоча-влак дене пырля футболла модеш. Танасымашлаште школын чапшым арала. Ме тудым йöратена.

**Галина НИКИФОРОВА,
Катя ГРИГОРЬЕВА.
Морко, Коркатово.**

Конкурс

Марий Эл Республикысе образований да науко министерстве пашазе професийын чапшым нöтталме, ончыкылыклан кадрым ямдылыме шонымаш дене «Дорога в профессию» республиканский конкурсым увертарен. Паша-влак республиканский да районный газетлаште савыкталтшаш улыт. Конкурсыш материалым 2017 ий 31 октябрь марте rmerk12@mail.ru адрес дене колтыман.

Марий Элыште тенийысе ЕГЭ-н лектышыжым иктешленыт. Республикыште экзаменым кучышо кум тўжем наре енкокла гыч 31 тунемше тўрлө предмет дене 100 баллым поген.

Марий кугыжаныш университетын «Олимпиец» лагерьыштыже школлаште тунемше-влаклан «Шанче каникул» кенжежымсе профильный смене пашам ышта.

Оршанке посёлкысо «У Мурочки» театр-студийын коллективше Москвашке, С.Маршакын шочмыжлан 130 ий темме лўмеш фестивальышке, каяш ямдылалтеш.

«Ямде лийлан» возалт!

Увер
выр
выр

Школна дене кугешнена

Мый мұндыр Пошкырт кундемьште илем. Яныш Ялкайн лүмеш Чорай марий гимназийыште тунемам. Гимназийна кугу: кок корпусан. Иктыште тўналгыш класслазе йоча-влак тунемыт, весыште – кугурак-шамыч. Я.Ялкайнлан пӧлеклалтизе тоштер уло. Директорна Г.З.Зайнитдинов гимназийым моштен вуйлата. Марий йылмым да литературым туныктышо А.Л.Юзукбаева сълнымут кружокым вўда. Мый тушко коштам. Почеламутым, ойлымашым сълнын возаш тунемына, поэт, писатель-влак дене вашлиймашла лиедат. Йолташем-влак дене моткок кугешнем: кодшо ийын нуно Анапа олаште эртыше президентский состязанийыш миеныт да икымше верыш лектыныт. Гимназийын чапшым эре кўшнӧ кучаш тыршена.

Алиса МИКСОНОВА.

Пошкырт, Мишкан, Чорай.

Снимкыште: (шола гыч пурлашке) Лиана ШАМЕЕВА (Татарстан кундем, Агрыз район, Буймо), Катя СЕМЕНОВА, Алиса МИКСОНОВА - «Марий Юнкор-2017» слѣтышто.

Буймо школыштына саска пакчана уло. Тудо пеш кугу. Кенжежым моткок моторын койын шинча. Йоча-влак кенжеж канышышт годым пеледыш пакчам ончаш полшат: ўдыр-влак шўкшудым кўрыт, рвезе-влак вўдым шават. Ёрдыж еҥ-влак пакчанам кӧранен ончен ошкылыт. Тек школна мемнам у тунемме ийын пеледыш аршаш дене вашлиеш!

Катя СЕМЕНОВА.

Татарстан кундем, Агрыз район.

Л.ГРИГОРЬЕВАН фотожо.

Пошкырт ўдыр-влак

Авторын фотожо.

Нине ўдыр-влак мұндыр Пошкырт кундем гыч улыт. Мария Изилиянова Мишкан район Чорай ялыште шочын-кушкын, Снежана Апкадилова – ты районак Эшымыште. Констанция Шареева – Пўрӧ район Памаш ялын ўдыржӧ. Нуно шочмо вершӧрыштым, марий калыкым да шочмо йылмым йӧратен, пагален да аклен кушкыт. Арамлан огыл школышто тунемме жапыште марий йылме ден литератур урокыш куанен вашкат. Шинчымашыштым конкурслаште, олимпиадыште тергат. Йошкар-Олаште эртыше регион-влак кокласе олимпиадыште марий йылме да литератур дене кўкшӧ шинчымашым ончыктеныт. Сенгыше-влак радамыште нунат улыт.

Л.ГРИГОРЬЕВА.

Снимкыште: (шола гыч пурлашке) С.Апкадилова, К.Шареева, М.Изилиянова.

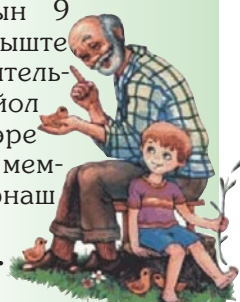

- Йоча-влак, кенжежымат кылна пенгыде лиеш, шонем. Канышдам эрта-рыме нерген возен колтыза.

Кочамын лўмжӧ – Петр Сергеевич Кузнецов. 1955 ий сўрем тылзын 9 кечынже Алнаш районысо Варале ялыште шочын. Ёмыржӧ мучко колхозышто водительлан пашам ыштен. Ныл эрге да ўдырым йол ўмбаке шогалтен коден. Уныкаже-влакымат эре модыкта, поро пашалан туныкта ыле. Кочам мемнам ўмырешлан коден кайыш. Мый эре шарнаш тўналам.

Настя ТИТОВА.

Одо кундем, Алнаш район, Одо ял.

Авам

Авамнын лўмжӧ - Раиса. Тудо Лапкашор ялеш шочын-кушкын. Икмарда капан, шем шинчан, шемалге ўпан. Тудо Коян посёлкысо кафе-барыште поварлийын пашам ышта. Пашажым пеш йӧрата. Мӧнгыштӧ сомлыжо шуко гынат, чыла шукта! Мыйым кидпашаланат туныкта. Авам ынже ярне манын, тудлан полшем. Авамнын чот йӧратем, вет тудо мыйын ўшанле йолташем.

Жанна ШАНГАРЕЕВА.

Пошкырт, Дӧртыльӧ, Чарлак.

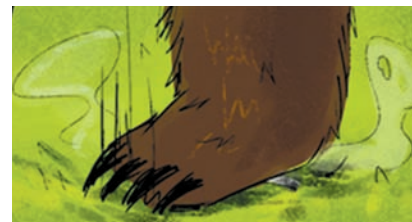
Шарнен илем

Пүртүс шке ылышыж дене илен

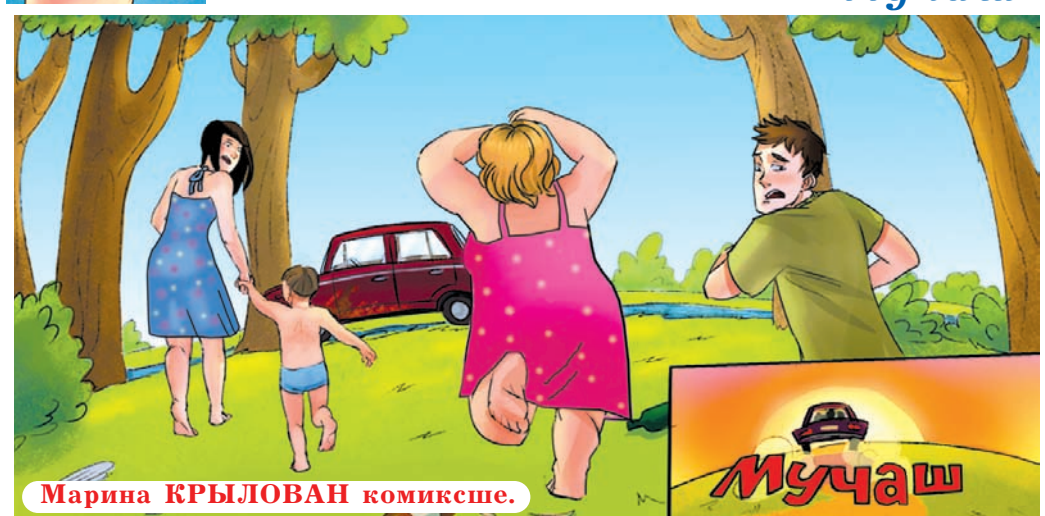
Но ик мотор
кечын чодыра
лоңгашке
үждымө уна-
влак толын
лектыч. Янлык
ден кайык-вла-
кын тымык
ылышыитлан
мучаш тольо.

Пүртүс муро

Пүртүснам
огына ну
амырташ!
Кө ок
колышт -
лиеш
мучаш!

Саламлена! Саламлена! Саламлена!

Лотерей модышыш эн шуко серыш Морко район гыч пурен!

Кенез – каныме пагыт, а «Ямде лий» газетын пашаенже-влакын пашашт пеш шуко. Газетым лукташ, командировкыш лекташ, лотерейым модыкташ күлеш. Да-да! Лотерей! Чаманен каласаш кодеш, лотерей модышыш шүдө наре ег гына ушнен. Такше 2017 ийын II пелыжлан газетланна подпискынат шагалемын. Но ўшанена, у тунемме ий тўналмеке, лудшына-влак ешаралтыт. А ынде лотерей модышышто кўлан пўлек логалын, айста ончалына. Теве нунын лўмышт.

Бадминтон – Николаев Марсель (Морко посёлко, Паша Резерв урем, 29 пўрт). **Пляжлан бадминтон** – Волков Александр (Советский, Кокла Кодам). **Ўстембал теннислан ракетке** – Егоров Евгений (Марий Турек, Лўсэнгер). **Фотораме** – Васильева Зинаида (Параньга, Олор). **Ўстембал модыш** – Шамтиев Роман (Оршанке, Кугунур). **Шашке** – Васильева Маргарита (Параньга, Павыл Починга), Михайлова Елена (Марий Турек, Шўргыгур). **Органайзер** – Виногорова М.С. (Звенигово, Кожласола). **Пушкыдо конструктор** – Алексеева Галина (Марий Турек, Лоп). **Вешалке-влак** – Пекпаева Олимпиада (Морко, Токперде). **Светильник** – Алексеева Олеся (Морко, Коркатово). **Отвёртко-влак** – Иванов Анатолий (Шернур, Лажьял). **Чонештылше тарелке** – Филиппова Лида (Кужэнгер, Шой-Шўдымарий). **Ручка-влак** – Архипова Кристина (Морко, Паймыр). **Вуйсерге-влак** – Загайнова З.Ф. (Советский, Шудасола). **Йўштылашлан онго** – Степанова Зоя (Морко, Шап Унчо). **Мозаик конструктор** – Багаева Марина (Марий Турек, Чоманэнгер). **Йўштылмў мече** – Рыбаков Анатолий (Шернур, Лавраэнгер). **USB переходник** – Иванова Антонина (Волжский, Ярамарий).

Тўн приз Йошкар-Олаш кодеш. РОЛИКАН КЌНЬКИ Галина ИВАНОВАЛАН логалын!

Пўлек-влакым редакцийыш 20 сентябрь марте толын налза!

«Ямде лий» газетлан электрон подпискым ышташ лиеш. Билайн сото кылын **89093687726** номерышкыже 150 тенгем пыштыза. Вара emanova.anf@mail.ru адресьшке серышым колтыза. Тушто фамилийдам, лўмдам да электрон адресдам ончыктыза.

Карусель
Ачам дене ола паркыш Мийышна ме каналташ. Вуча тыште йоча-влакым Карусель – эн сай йолташ.

Куан йўкышт нўога-влакын Онгыр семын шергылтеш. Карусель ден пўрдыт нуно, Мардеж дене танасен.

Ачам ден билетым налын Веранна меат тушан: Пурен шинчым мый ракетыш, Ачам лие машинан.

Кўлеш кнопкым темдалмеке, Вийым нале карусель. Пуйто мый ракетем дене Вик кавашке чонештем.

Моткочак жап писын эртыш. Трук шогале карусель. Пуйто мый ракетем дене Кызыт космос гыч водем.

- Моткочак. Вес каныш кечын Толына уэш, - манам. **Светлана БЕССОНОВА. Волжский район.**

- Карусель чонетлан келшыш? - Йодо мый дечем ачам.

Тений Марий Эл Республикын эн кўкшака верыштыже - Морко районысо Чўкшў курыкышто - спорт да сылнымут пайрем эртаралте. Тидын нерген газетнан 27 майыште лекше номерыштыже возенна ыле. Лач тиде пайремыште шахматист-влакат уш-акылыштым пудыратыл налыч. Нунын дене мутланымем годым кажныже шахматла модаш йўратымыж нерген ойлыш. «Шахмат тўткышым виянда, чын шонаш туныкта», - маньыч.

Шахмат модышышто правилым палымаш - тўн верыште. Сандене изи шахматист-влак ўрде илалшырак-влак дене таңасат.

А.ЭМАНОВА.

Снимкыште: Петровский школын тунемшыже Аркадий Васильев Морко районысо Шахмат федерацийын председателыже Геннадий Александрович Муравьев дене таңаса.

Йўр йўреш

Айста модына

Йўр йўрмым чылан колында? Тудо тўрлын шокта, туге вет? Теве, мутлан, ик чўчалтыш кузе йонга: ик парням кидкопаш перена чылан да шып колыштына. А ынде кок чўчалтыш йўрым колыштына. Кум чўчалтыш... Эше чотрак йўреш. Ныл парня дене перена. Ынде чотак оптале - совым перена. Йўр лыпланаш тўнале: ныл парня, кумыт, кокыт, икте. Йўр чарныш. Кече ончале. Чылан шыргыжына. (Тиде модыш дене зальыште шинчыше йоча-влакым модыкташ келша.)

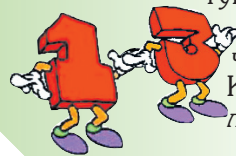

- Йоча-влак, ушештараш ваш-кем: микроб кўргышкыда ынже логал манын, киддам шовын дене мушса. Адакше кенеж - саска шумо пагыт. Кугымўрым, киярым, кешырым, моло пакча-саскам мушде ида коч.

Палаш огай

Трискайдекафобий грек йылме гыч 13 числа деч лўдмаш манын кусаралтеш. Тўняште тидлан ўшаныше ең шуко уло. Южо пўртышкў, оралтышке, пачашышке тиде числам огыт шынде. Теве Италийыште опер театрлаште 13 номеран вер уке. Чыла кораблыште 12 номеран каюто деч вара 14 тўналеш. Ожно «14 уна» профессий лийын. Тудым уда числам корандашлан ўжыныт. Кызытат 13 числан кугарня лўдмашым луктеш.

В.СМИРНОВ ямдылен.

Трай Кидмастар

Йошкар тўсан кагаз гыч кум икгай онгым пўчкын лукса. Кажныжым пельгыч тодылза да фломастер дене шем тамга-влакым сўретлыза. Ынде вашла ўрдыжышт дене клеитлыза. Шем кагаз гыч трайлан вуйым пўчкын лукса. Ўрш ден йолжым фломастер дене сўретлыза.

Тўнямбалне 2000 тўрлў тулшукшым (светлячок) вашляш лиеш. Нуно утларакше купышто да чодыраште вўдыжгў верыште илат.

Сўретым чиялте.

Мастар кочам

Валерия

Албахтина (снимкыште) Йошкар-Оласе 80-ше номеран йочасадыш коштеш. Кенез канышыжым коча-коваж дене Марий Турек район Сизнур ялыште эртара. Валерий кочаже уныкажым эре мо дене гынат куандара. Тений ате петыртыш дене капкам сӧрастарен. Лера кажне кечын капка ончылно куанен модеш.

Н.ГОДУНОВА.

Мыйын причёскем эн мотор!

Конкурсш 2-шо номеран Шернур школын тунемшыже Катя РЫБАКОВА теве тыгай причёскем ыштен колтен.

Т.Евсеев лӱмеш Национальный тоштерыш билетым Марий Турек район Лӱсэгер гыч Ангелина Егорова ден Параньга район Олор гыч Юлиана Леонтьевалан кучыктена.

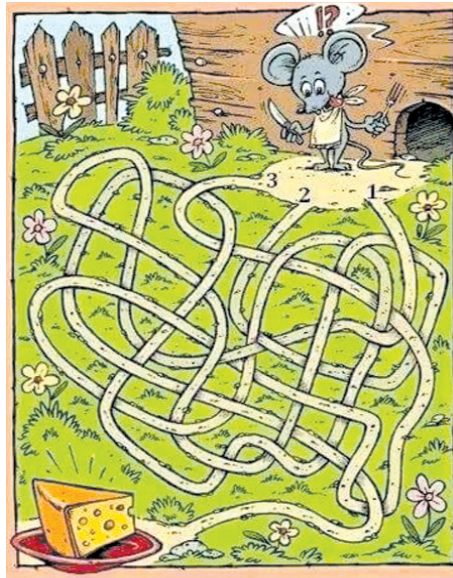

50 см Изи лудигылан аваже бассейным налын пуэн. Лудиге пешак кужытшым пален налнеже. Полшыза тудлан. Шотлашда куштылгырак лийже манын, йышт каласена: ик кермычын кутышыжо - 50 сантиметр.

7	0	7	5	9	5	1	2	6	3	4	1
5	1	5	3	3	6	7	4	0	6	7	8
3	8	3	7	0	1	6	6	6	3	6	0
1	9	2	3	9	6	5	4	1	6	1	7
0	1	0	4	1	7	0	1	6	7	7	0
8	7	5	9	7	2	5	9	6	4	9	9
6	2	8	9	7	2	5	9	6	4	9	3
4	4	1	0	0	6	2	4	5	8	4	8
2	9	5	7	4	2	3	9	7	2	7	0
2	6	2	4	3	7	5	9	1	0	0	9

Таблицыште 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 цифр-влак мыняргана вашлиялтат?

Кристина АРХИПОВА.
Морко,
Паймыр.

Кенез канышыште шотлен моштымыдам монден огыдал? Айста тергена. Йонгылышым кычал муза.

- 4 x 5 = 25
- 6 x 6 = 36
- 8 x 3 = 30
- 100 : 10 = 10
- 10 x 5 = 60
- 7 x 8 = 56
- 30 x 30 = 120
- 20 x 20 = 400
- 10 : 2 = 6

Оля АЛЕКСЕЕВА.
Морко, Эгерсола.

ТУШТО
Йӱк-йӱаным колыштеш,
Чыве муным шолыштеш.
Чонешта кӱш шыргыктен,
Тиде сӱмсыр ...
Вика АНТРОПОВА.
Кужэгер, Йӱледӱр.

Индекс: Марий Элыште, Пошкырт ден Татарстан кундемлаште - П4696.
Тираж 1000 экз. Заказ 1298.
Формат - А-4-8.
Директор-тӱн редактор Л.В.СЕМЕНОВА.

E-mail: yamde_lii@mari-el.ru,
yamde_lii@mail.ru
Сайтын адресше: yamde-lii.ru,
Тел. 45-25-49(факс);
45-22-82.

выктыме. Типографийын

УЧРЕДИТЕЛЬ-ВЛАК:
Марий Эл Республикысе культур, печать да калык-влакын пашашт шотышто министерстве, «Ямде лий» газет» кугыжаныш унитарный казенный предприятий.

Газетым редакцийыште погымо да верстатлыме, «СТРИНГ» ИПФ ООО-што ямде оригинал-макет гыч са-адресше: 424006, Йошкар-Ола, Строитель урем, 95.

Газетым Массовый коммуникаций сферыште да культур наследийым аралымаште законодательством шуктен шогымым эскерыше Федеральный службыв Приволжский федеральный округысо управленийыштыже регистрироватлыме.
Номер - ПИ №ФС 18-1999,
2005 ий 10 февральыште пуымо.

0+

Печатьыш пуымо жап - 14-00,
фактически - 13-00.
Ак - кутырен келшыме почеш.

Авторын да редакцийын шонмашышт тӱрлӧ лийын кертыт. Серыш-влак мӱнгеш огыт колталт.

Редакцийын да издательнын адресше: 424006, Йошкар-Ола, СССР Вооруженный Вийын 70-ше идалыкше урем, 20.